

Τροποποιήσεις ποινικής νομοθεσίας με ταξικό πρόσημο

Γράφει ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ Σ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ*

Οι τροποποιήσεις στην ποινική νομοθεσία που επέφερε ο ν. 4855/2021 απηχούν μία τάση αυστηροποίησης, που αποσκοπεί όχι στην προστασία των αδυνάμων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αλλά στην παραπλάνηση της κοινής γνώμης σε ό,τι αφορά τις ολέθριες συνέπειες των κυβερνητικών επιλογών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αυστηροποίηση του πλαισίου ποινής στο έγκλημα του εμπρησμού με την τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 265 Π.Κ. από το άρθρο 45 του ν. 4855/2021, όταν η αποδιοργάνωση των μηχανισμών καταστροφής των δασικών πυρκαγιών το τελευταίο καλοκαίρι είχε ως συνέπεια τον αφανισμό τεράστιων δασικών εκτάσεων. Η κυβέρνηση προχωρά στην αθρόα πρόσληψη αστυνομικών, προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της καταστολής της λαϊκής δυσανεξίας, αλλά αγνοεί σκόπιμα και συστηματικά το κομμάτι της πρόληψης, όπως είναι η ανάδειξη της ομορφιάς της φύσης και της ανάγκης του σύγχρονου ανθρώπου να έρχεται σε επαφή με αυτήν, κάτι που θα μπορούσε να γίνει μέσα από τη διαπαιδαγώγηση (σε χώρους εκπαίδευσης όπως σχολεία, πανεπιστήμια ή σε άλλους χώρους συλλογικής λειτουργίας και κοινωνικοποίησης) και για λόγους «οικονομικούς» όχι μόνο δεν ενισχύει τους μηχανισμούς αντιμε-

τώπισης των πυρκαγιών, δηλαδή τα μέσα πυρόσβεσης και την πυροσβεστική αλλά τους υποβαθμίζει κιόλας. Να θυμηθούμε ότι οι πυροσβέστες είναι εποχιακοί και η πλειοψηφία τους δεν έχουν μόνιμη σχέση εργασίας. Δηλαδή η λογική του νεοφιλελευθερισμού και η εξ αυτής αποδόμηση των εργασιακών σχέσεων λειτουργεί (και) σε αυτήν την περίπτωση διαλυτικά, διάλυση η οποία ολοκληρώνεται με την έλλειψη ανανέωσης των μέσων πυρόσβεσης. Να θυμηθούμε ότι στις μεγάλες πυρκαγιές των ΗΠΑ εμφανίστηκαν ιδιωτικά σώματα πυροσβεστών που προστάτευαν από τις φωτιές μόνον όσους είχαν συνάψει συμφωνίες με τις ιδιωτικές εταιρείες πυρόσβεσης. Δηλαδή η υποχρέωση του κράτους να παρέχει προστασία στον πολίτη από την πυρκαγιά έγινε «δικαίωμα» όχι για όλους, αλλά που αγοράζεται και πωλείται, έγινε δυνατότητα οικονομικού κέρδους.

Η αυστηροποίηση των ποινών με τις αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα Συμβολικού Ποινικού Δικαίου, δηλαδή Ποινικού Δικαίου που δεν εξυπηρετεί κανένα εγκληματοπροληπτικό σκοπό, αλλά εξυπηρετεί λαϊκιστικούς (συνηρητικούς) επικοινωνιακούς στόχους, να δημιουργήσει την εντύπωση ότι δήθεν όλα βρίσκονται υπό έλεγχο.

Ακόμη χειρότερο παράδειγμα εμπαιγμού αποτελεί η διάταξη του άρθρου 343 Π.Κ., όπως αυτή εισήχθη με τη διάταξη

του άρθρου 77 του ν. 4855/2021. Η διάταξη ποινικοποιεί (τελείως αποκριτικά) τον εξαναγκασμό σε γενετήσια πράξη στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης, όταν την ίδια στιγμή ο νόμος Χατζηδάκη έρχεται να αποδομήσει το συνδικαλιστικό κίνημα, να θέσει προσκόμματα στη συνδικαλιστική δράση και στο δικαίωμα της απεργίας (που είναι συλλογική διεκδίκηση), ενώ ήδη έχει προηγηθεί η προσπάθεια νομοθετικής απαγόρευσης και δυσχέρασης του δικαιώματος του συναρροϊζεσθαι, που είναι επίσης μορφή συλλογικής διεκδίκησης. Η προστασία του εργαζόμενου από τον οικονομικά ισχυρότερο εργοδότη του είναι δυνατή όταν στηρίζονται οι μηχανισμοί προστασίας και άμυνας στον χώρο της εργασίας, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε άμεση σχέση με τον εργοδότη ή προστατεύονται νομικά. Τέτοιοι μηχανισμοί είναι τα σωματεία και οι συλλογικότητες που συγκροτούνται σε χώρους εργασίας ή κλάδους. Η (νομοθετική) υποβάθμιση της συλλογικής λειτουργίας η οποία συντελείται με τον νόμο 4808/2021 και φτάνει έως και το σημείο να επιβάλει στα σωματεία την αποδοχή της εξ αποστάσεως ψήφου (διαδικτυακή-ηλεκτρονική ψηφοφορία) σε συνελεύσεις, έχει ως στόχο την αποδόμηση της ίδιας της λειτουργίας των σωματείων, την αμφισβήτηση της αναγκαιότητάς τους και του ρόλου τους, την υπονόμευση της συμμετοχής σε συλλογικές διαδικασίες και τη δυνατότητα συνδικαλιζέσθαι «από τον καναπέ». Το δε κενό προστασίας που θα προκύψει δεν μπορεί να καλυφθεί από την αυστηροποίηση της αντιμετώπισης των φαινομένων παρενόχλησης, όταν πλέον για την καταγγελία αυτών ο εργαζόμενος έχει απολέσει τα στηρίγματά του.

Σε συνθήκες (ήδη δεκαετούς) κρίσης και όταν η ανεργία (ιδίως στη νεολαία) καλπάζει, είναι φυσικό να δημιουργούνται εκείνες οι συνθήκες που να ευνοούν τη βαθύτερη εκμετάλλευση και συνεπώς και τη σεξουαλική παρενόχληση στο εργασιακό περιβάλλον. Το γόνιμο έδαφος για τη διάπραξη τέτοιων μορφών παραβατικής συμπεριφοράς έχει δημιουργηθεί με την αποδόμηση των εργασιακών

δικαιωμάτων και τη χειροτέρευση της θέσης των εργαζομένων. Εφόσον υπάρχει περιθώριο για εργοδοτική αυθαιρεσία, υπάρχει και περιθώριο για τη σεξουαλική παρενόχληση.

Το ίδιο πνεύμα λαϊκισμού απηχεί και η διάταξη του άρθρου 113 παρ. 4 ΠΚ που ορίζει ότι η παραγραφή των κακουρηγμάτων που διαπράχθηκαν εις βάρος ανηλικού αρχίζει ένα χρόνο μετά την ενηλικίωση του θύματος. Οπωσδήποτε η ποινική προστασία των ανηλικών είναι αδιαπραγμάτευτη (άλλωστε ακόμη και το αστικό Σύστημα της Ελλάδος κατοχυρώνει την προστασία του παιδιού)· είναι όμως αμφισβητήσιμο σε τι μπορεί να συνεισφέρει η παράταση της προθεσμίας παραγραφής, όταν μία πράξη πρόκειται να εκδικαστεί δεκαετίες μετά τη φερόμενη διάπραξή της.

Οι αποδεικτικές δυσκολίες μετά την παρέλευση τόσο μεγάλου χρονικού διαστήματος καθιστούν κενή περιεχομένου την υποσχόμενη παροχή ποινικής προστασίας. Ακόμη χειρότερα είναι δυνατό να αφήσουν περιθώρια για δικαστική αυθαιρεσία με την έκδοση καταδικαστικών αποφάσεων που δεν βασίζονται σε ισχυρό αποδεικτικό υλικό, αποδομώντας την αξιοπιστία της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης και πολύ περισσότερο ακυρώνοντας την παρεχόμενη ποινική προστασία.

Τα ίδια ισχύουν και για την αυστηροποίηση των προϋποθέσεων για την υφ' όρον απόλυση κρατουμένων. Η «σωφρονιστική πρακτική» της κυβερνητικής πολιτικής δεν έχει καμία σχέση με την έννοια του σωφρονισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι στον Μεσαίωνα ο «σωφρονισμός» σε παραβατικές συμπεριφορές παραπέμπει σε βίαια βασανιστήρια (τροχός, ξεκοιλιασμα κ.ά.) ενώ η έννοια του «σωφρονισμού» έχει χρησιμοποιηθεί από τον ναζισμό για την επίτευξη του στόχου της «καθαρότητας της φυλής» και την εξόντωση των Εβραίων, των Ρομά, των ομοφυλοφίλων αλλά και αντιπάλων ιδεολογιών όπως των κομμουνιστών. Αξίζει βέβαια να αναφερθεί ότι επί Λένιν, στα πρώτα χρόνια της Οκτωβριανής Επανάστασης, η σωφρονιστική πολιτική που εφαρμόστη-

κε περιελάμβανε προγράμματα εκμάθησης γραμμάτων και τεχνών, πρόσβαση σε βιβλιοθήκες. Η πολιτική αυτή καταργήθηκε από τον Στάλιν και ακολούθησαν οι διώξεις και η βιολογική εξόντωση των πολιτικών του αντιπάλων.

Η κυβέρνηση της ΝΔ και στο πεδίο του σωφρονισμού επιλέγει την εφαρμογή του νεοφιλελεύθερου προγράμματός της. Η αρμοδιότητα του «σωφρονισμού» μεταβιβάστηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (πρώην Δημόσιας Τάξης), ενδεικτικό της αντίληψης αντιμετώπισης των φαινομένων παραβατικότητας, με την καταστολή και τη βία, με ταυτόχρονη υποβάθμιση του «σωφρονισμού», δηλαδή της δυνατότητας κοινωνικής επανένταξης στους έχοντες παραβατική συμπεριφορά. Είναι χαρακτηριστικό ότι αποφασίστηκε το χτί-

σιμο φυλακών υψίστης ασφάλειας και η διακοπή των αδειών σε κρατούμενους. Η δε κρατική επιλογή της καταστολής και της βίας αντί του σωφρονισμού υποδηλώνει την ανάγκη (του νεοφιλελευθερισμού) ύπαρξης παραβατικότητας, προκειμένου η κρατική καταστολή των συλλογικών διαδικασιών και των κοινωνικών κινημάτων να δικαιολογείται και να βρίσκει ερείσματα.

Συμπερασματικά, οι νομοθετικές επιλογές του ν. 4855/2021 και των κυβερνητικών επιλογών: (1) απηχούν μία ταξική αντίληψη, που δίνει έμφαση στην κρατική καταστολή και υποβαθμίζει τις άτυπες μορφές κοινωνικού ελέγχου, και (2) δίνουν περισσότερο βάρος στην «ατομική» ευθύνη προκειμένου να υπονομεύονται οι συλλογικές διαδικασίες, που οδηγούν στην κοινωνικοποίηση. **T**